

Implementace odborné slovní zásoby ve výuce jazyka anglického

Ing. Eva Motyčková

Bakalářská práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ing. Eva MOTYČKOVÁ**

Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Učitelství odborných předmětů pro SŠ**

Téma práce: **Implementace odborné slovní zásoby ve výuce
jazyka anglického**

Zásady pro vypracování:

Provedte literární rešerši problematiky zapojení odborné slovní zásoby jazyka anglického na střední škole.

Vypracujte přehled výukových metod se zaměřením na aktivizační metody, z pohledu výuky jazyka anglického.

Zpracujte projekt příprav odborné slovní zásoby výuky jazyka anglického na SŠ včetně využití fixačních metod.

Formou dotazníkového šetření diagnostikujte kvalitu zpracovaných výukových příprav.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

MAŇÁK, J., ŠVEC, V. Výukové metody. Brno: Paido, 2003. 219s. ISBN 80-7315-039-5.

CHUDÝ, Š., KAŠPÁRKOVÁ, S., et al. Didaktická propedeutika. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2004. ISBN 80-7318-225-4.

PRŮCHA, J. Moderní pedagogika. Praha: Portál, 2008. 228s. ISBN 80-7367-047-X.

KAFTAN, M., HORÁKOVÁ, L. English in Economics. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0487-6

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Lenka Mikulová

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

14. ledna 2010

Termín odevzdání bakalářské práce:

7. května 2010

Ve Zlíně dne 14. ledna 2010

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

ABSTRAKT

Práce je zaměřena na zapojení odborné slovní zásoby ve výuce anglického jazyka vztahující se k oboru Zahraniční obchod. Jde o nalezení nejlepšího způsobu výuky dané odborné slovní zásoby tak, aby studenty co nejvíce zaujal. Studenti se nejen seznámí s odbornou slovní zásobou, ale v jednotlivých částech si ji i pro lepší zapamatování a osvojení, zábavnou formou procvičí.

Klíčová slova: odborná slovní zásoba, výukové metody, anglický jazyk, zahraniční obchod.

ABSTRACT

Abstrakt ve světovém jazyce

The goal of the thesis is to include specialized vocabulary into teaching English as a foreign language within the secondary school faculty of Foreign Trade. The main objective is developing such a teaching method of the specialized vocabulary which will be the most interesting for the students. Students will be able not only to study the vocabulary in question, but will also be given a chance to practice it in an entertaining form for better understanding and remembering.

Keywords: specialized vocabulary, teaching methods, English as a foreign language, Foreign Trade

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 4.5.2010

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 DIDAKTIKA	10
1.1 DIDAKTIKA CIZÍCH JAZYKŮ	10
2 VÝUKOVÉ METODY	12
2.1 VÝUKOVÁ METODA – STYL UČENÍ A VYUČOVÁNÍ	14
2.2 VOLBA VÝUKOVÝCH METOD	16
2.3 KLASIFIKACE VÝUKOVÝCH METOD	16
2.3.1 Klasické výukové metody	18
2.3.2 Aktivizující metody	19
2.3.3 Komplexní výukové metody	19
3 AKTIVIZUJÍCÍ VÝUKOVÉ METODY	24
3.1 METODY DISKUSNÍ	24
3.2 METODY HEURISTICKÉ, ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ	26
3.3 METODY SITUAČNÍ	29
3.4 METODY INSCENAČNÍ	30
3.5 DIDAKTICKÉ HRY	31
II PRAKTICKÁ ČÁST	36
4 ODBORNÁ SLOVNÍ ZÁSoba UPLATNITELNÁ PRO OBOR ZAHRANIČNÍ OBCHOD	37
4.1 EKONOMIE (ECONOMICS)	38
4.2 BANKOVNICTVÍ A POJIŠŤOVNICTVÍ (BANKING AND INSURANCE BUSINESS)	43
5 ZÁBAVNOU HROU KE ZNALOSTI	48
5.1 KRÍŽOVKY, OSMISMĚRKY, DOPLŇOVAČKY, SPOJOVAČKY, PŘEKLADY	48
5.1.1 Příklad 1	48
5.1.2 Příklad 2	49
5.1.3 Příklad 3	50
5.1.4 Příklad 4	50
5.1.5 Příklad 5	51
5.1.6 Příklad 6	52
5.1.7 Příklad 7	52
5.1.8 Příklad 8	53
5.1.9 Příklad 9	54
5.1.10 Příklad 10	54
5.1.11 Příklad 11	55
5.1.12 Příklad 12	55
5.1.13 Příklad 13	56
5.1.14 Příklad 14	57

5.1.15	Příklad 15	57
5.1.16	Příklad 16	58
6	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	59
6.1	PŘEDLOŽENÝ DOTAZNÍK.....	59
6.2	VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU.....	60
	ZÁVĚR	66
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	67
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	69
	SEZNAM OBRÁZKŮ	70
	SEZNAM TABULEK.....	71
	SEZNAM GRAFŮ	72

ÚVOD

Dnešní doba je mnohem uspěchanější, než to bývalo dříve. Člověk si pak uvědomí, kolik vlivů na něj působí a klade si otázky typu boje o úspěch, dobrou mysl a zralou duši. Tyto otázky bývají spojeny se vzděláním, kariérou a v neposlední řadě s penězi. Je těžké obstát v tak hektické době, pokud nejste mladý dynamický člověk, neumíte cizí jazyk, nepracujete s PC, nemáte dobré komunikační schopnosti a nejste ochoten obětovat část svého soukromého života.

Bakalářská práce se zabývá moderními způsoby výuky v jazyce anglickém na střední odborné škole. Cílem bakalářské práce bylo vytvořit vyučovací materiály a pomůcky pro žáky středních škol, využitelné při přípravě a procvičování odborné slovní zásoby oboru Zahraniční obchod.

Práce je rozdělena na část teoretickou, kde popisují výukové metody, didaktiku cizích jazyků a hlavně aktivizující výukové metody. V části druhé – praktická část – jsem zpracovala komplexní výukové materiály a pomůcky pro žáky, které mohou využít pedagogové zejména při procvičování probrané látky a žáci jí mohou využít k opakování učiva zábavnou formou. Cílem přípravy výukových materiálů a pomůcek byla motivace žáků k učení se odborných pojmů, a to zábavnou formou.

Výukové materiály jsou zpracovány pro první až čtvrtý ročník střední odborné školy, oboru Zahraniční obchod. Při zpracování výukových materiálů byl kladen důraz na dodržování podmínek stanovených v Školním vzdělávacím programu vybrané střední školy a na úroveň vzdělanosti žáků, tak aby si dokázali osvojit odbornou slovní zásobu co nejlépe.

Nedílnou součástí praktické části je i zpracování dotazníku, který má za cíl ověřit používané výukové materiály a pomůcky v praxi. Žáci, kteří využívají ve svých hodinách výukové materiály uvedené v bakalářské práci, byli osloveni k vyplnění dotazníku uvedeného v závěru práce.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DIDAKTIKA

Didaktika¹ je teorie vzdělávání, která se zabývá formami, postupy a cíli vyučování. Je součástí pedagogiky, zabývající se metodami a formami školního vyučování. Předmět didaktika je nezbytnou součástí studia každého studenta, který má v úmyslu se někdy zabývat učitelským povoláním.

Didaktikou cizích jazyků rozumíme disciplínu, která se zabývá teorií vyučování cizím jazykům, využívajíc při tom poznatku všech vědních oborů s touto činností souvisejících, zejména lingvistiky, psychologie a pedagogiky. Jde tedy o mezní disciplínu, která však má komplexní charakter, přičemž předmětem zkoumání jsou fakta společná pro vyučování všem cizím jazykům.²

1.1 Didaktika cizích jazyků

Vyučování cizích jazyků má dlouhou historickou tradici počínající už v antickém starověku. Tato historie a mohutný rozvoj vzdělávání v cizích jazycích vedl k tomu, že se didaktika cizích jazyků zformovala do vysoce specializované disciplíny language didactics, nazývaná též lingvodidaktika. Lingvodidaktika jakožto obecná teorie vysvětluje:

- jaké jsou cíle vyučování cizím jazykům;
- jaký je obsah tohoto vyučování;
- jaké jazykové prostředky a řečové dovednosti si mají žáci osvojit;
- jaké metody jsou pro vyučování cizím jazykům optimální;
- jaké materiální didaktické prostředky mají být při vyučování používány;
- jak mají učitelé plánovat vyučování cizím jazykům;
- jak má být školní vyučování cizím jazykům propojováno s mimoškolními aktivitami vedoucími k osvojování cizích jazyků.³

¹ Didaktika je pojem odvozený z řeckého slova *didasko*, které znamená učím nebo vyučuji.

² Průcha Jan, Přehled pedagogiky. Nakladatelství Portál, Praha 2000. 269 s. ISBN 8071783994. str 116

³ Průcha Jan, Přehled pedagogiky. Nakladatelství Portál, Praha 2000. 269 s. ISBN 8071783994. str 115

Vedle této „univerzální“ lingvodidaktiky existují didaktiky jednotlivých cizích jazyků – tedy předmětové didaktiky. Konkrétně didaktika angličtiny má jakožto vědecká disciplína tyto své úkoly:

- vymezuje vztahy didaktiky angličtiny k jiným vědeckým disciplínám (pedagogickým, lingvistickým aj);
- konstituuje vyučovací předmět „anglický jazyk“ pro vzdělávací programy různých druhů a stupňů škol;
- vytváří cíle předmětu anglický jazyk;
- vytváří obsah předmětu anglický jazyk, jeho strukturu a posloupnost obsahu;
- vytváří model vzdělávacího procesu v předmětu anglický jazyk, především model metod a organizačních forem učení a vyučování anglickému jazyku;
- konkretizuje učivo předmětu anglický jazyk v učebnicích pro jednotlivé ročníky, vzhledem ke komunikačním funkcím, jež musí žáci znát a respektovat;
- vymezuje ovulační standardy a procedury pro vyhodnocování toho, zda žáci dosahují v předmětu anglický jazyk normovaných cílů.⁴

Jak je patrné, lingvodidaktika jako univerzální teorie o vzdělávání v cizích jazycích jednotlivých a didaktiky jednotlivých cizích jazyků jsou vskutku komplexní a multidisciplinární oblasti vědy.⁵

⁴ Průcha Jan, Přehled pedagogiky. Nakladatelství Portál, Praha 2000. 269 s. ISBN 8071783994. str 116

⁵ Průcha Jan, Přehled pedagogiky. Nakladatelství Portál, Praha 2000. 269 s. ISBN 8071783994. str 117

2 VÝUKOVÉ METODY

Metoda je postup, cesta, způsob vyučování. Také je to činnost učitele, který vede žáka k dosažení edukačních (tj. výchovně vzdělávacích) cílů. Metoda je soubor vyučovacích činností učitele a učebních aktivit žáků.

Metoda výuky je způsob, jímž si žáci pod vedením učitele osvojují nové poznatky a dovednosti, upevňují je a učí se jich používat. Hlavním úkolem vyučovacích metod je cílevědomě usměrňovat učební proces žáka a zajišťovat k tomu všechny nezbytné podmínky, jako je výběr a organizace učiva, zpřístupnění pramene poznání, opatření pomůcek atd. Vyučovací metodu je možno chápat jako koordinovaný systém vyučovací činnosti učitele a učební činnosti žáka, zaměřený vzhledem k žákům na aktivní osvojování záměrně uspořádaného obsahu vyučování a sledující stanovených výchovně vzdělávacích cílů. Vyučovací metoda se zaměřuje na zprostředkování obsahu učiva, při čemž se výrazně projevuje řídicí činnost učitele sledující dosažení vytyčených výchovných a vzdělávacích cílů.⁶

Výukové metody jsou důležitou dynamickou součástí vzdělávacího procesu, v němž plní funkci interakčního prostředku pedagogické komunikace. V edukačním systému vytvářejí složitou síť vazeb, v konkrétní situaci často splývají v komplexní celek s ostatními prvky systému. Cesta k efektivnějším výsledkům však vede přes hlubší poznání jednotlivých metod a technik.⁷

Pojetí výukových metod, sleduje linii moderní pedagogiky, která respektuje aktivitu a samostatné úsilí žáka jako určující tendenci rozvíjející se osobnosti, která se ovšem neobejde bez porozumění, péče a pomoci ze strany učitele v zájmu optimalizace tohoto složitého procesu. Výuková metoda nepůsobí izolovaně, ale je začleněna do edukačního systému jako jeho důležitý prvek, jehož prostřednictvím výchova postupuje žádoucím směrem. Vý-

⁶ Stránky kombinovaného studia FPE ZČU [online]. [cit. 2010-01-10]. Dostupné z WWW:<<http://www.vitovec.wz.cz/pajda/pedagogika10-25.doc>>.

⁷ Informační systém výzkumu, experimentálního vývoje a inovací [online]. [cit. 2010-01-10]. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.isvav.cvut.cz/projectDetail.do?rowId=GA406%2F00%2F0710>>.

ukové metody mají dlouhou historii, ovšem také se stále inovují, zdokonalují a vznikají nové metody. Pečlivá práce učitele s výukovými metodami se promítá do jeho pedagogického mistrovství, proto záleží na výběru vhodných metod, případně na kombinaci výukových metod pro danou edukační situaci. Výukové metody mohou podstatně přispívat k rozvoji žákovské aktivity, samostatnosti a tvořivosti. Avšak jednostranné zdůrazňování výukových metod na úkor ostatních činitelů výuky může vést k tzv. metodikaření.⁸

Výuková metoda představuje ve výuce určitý dynamický prvek, který se ve srovnání s obsahem a organizačními formami relativně rychleji mění a přizpůsobuje novým cílům a okolnostem. Výukové metody nejsou ovšem rozhodujícím činitelem výuky, nýbrž jen jedním z prvků výchovně-vzdělávacího systému a nemohou proto nahradit chybějící obsah nebo kompenzovat nezřetelný cíl. Naopak jsou vázány na celkovou koncepci výuky a jen v jejím rámci jsou plně funkční a efektivní.⁹

Výuková metoda zprostředkovává a zajišťuje dosažení edukačních cílů. Metoda ovšem nepůsobí izolovaně, ale je součástí komplexu četných činitelů, které průběh výuky podmiňují a ovlivňují. Výuková metoda vyznačuje především cestu, po níž se ve škole ubírá žák, ostatní činitelé tuto cestu usnadňují. Je zřejmé, že důležitým momentem při vymezování výukové metody je vztah mezi učitelem a žákem, jejich pedagogická interakce. Podíl učitele na výběru, orientaci a realizaci metod je větší než u žáků, ale na druhé straně úspěšná výuka může být zajištěna jen ve vzájemné úzké spolupráci. Výukové metody se v pedagogické praxi někdy stávají v rukou učitele pouze jakýmsi transmisním prostředkem, který je sice nezbytný při zprostředkování učiva, ale který tuto svou funkci plní téměř mechanicky. I když zprostředkovávání vědomostí a dovedností patří k nejvýraznějším funkcím výukových metod, nelze zanedbávat ani jejich ostatní funkce, neboť výuka by se ochu-

⁸ Informační systém Masarykovy univerzity [online]. [cit. 2010-01-10]. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/predmety/predmet.pl?kod=PdDR_TPVM;fakulta=1441;obdobi>.

⁹ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody. Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 7

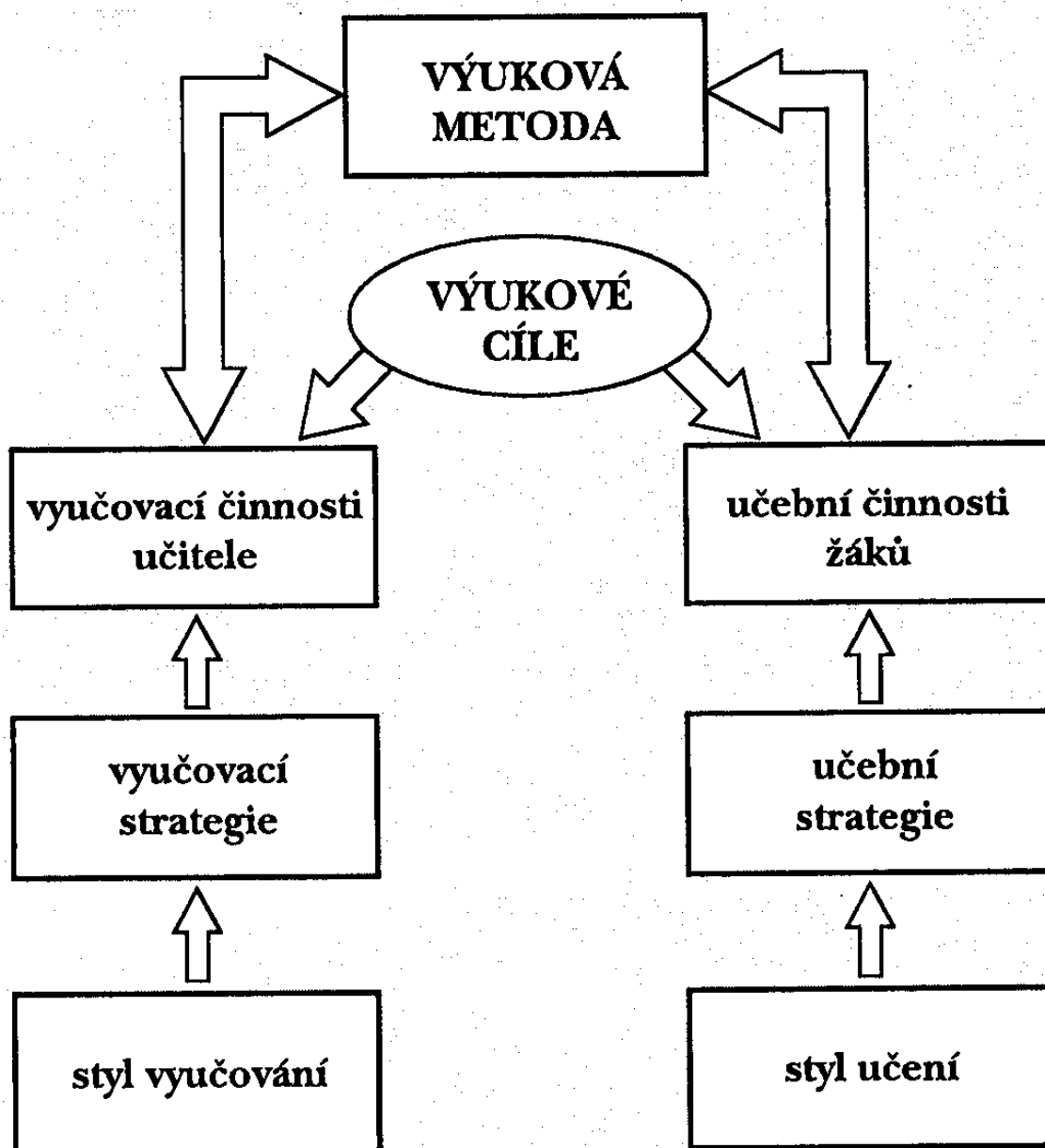
zovala o charakteristiky, které je žádoucí v zájmu harmonického rozvoje osobnosti respektovat a zajišťovat.¹⁰

2.1 Výuková metoda – styl učení a vyučování

Výuková metoda představuje výukovými cíli propojený soubor vyučovacích aktivit učitele a učebních činností žáků. Z vlastních zkušeností víme, že žáci přistupují různým způsobem ke svému učení. Podobně se liší učitelé způsoby, kterými vyučují. Mluvím o stylech učení a stylech vyučování. Styl učení je žákem preferovaný způsob, jakým se učí, jeho způsob uvažování o učivu i postupech jeho zvládnání. Vyučovací styl je učitelův způsob vidění učiva, žáka, výukových metod, učení a vyučování, komunikace se žáky apod., který se promítá do jeho vyučování¹¹.

¹⁰ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody, Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 24

¹¹ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody, Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 30

Obrázek 1 Vztahy: výuková metoda – strategie učení a vyučování – styl učení a vyučování
(Zdroj: Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. *Výukové metody*,. Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 31)

2.2 Volba výukových metod

Pro volbu výukových metod se nejčastěji uvádějí tato kritéria:

- Zákonitosti výukového procesu;
- cíle a úkoly výuky;
- obsah a metody daného oboru;
- úroveň fyzického a psychického rozvoje žáků;
- zvláštnosti třídy, skupiny žáků;
- vnější podmínky výchovně-vzdělávací (např. hlučnost okolí, technická vybavenost školy);
- osobnost učitele (jeho odborná a metodická vybavenost, zkušenosti, atd.).

2.3 Klasifikace výukových metod

Klasifikace výukových metod je velké množství. Vytvořit vyhovující, vyčerpávající a vědeckým postupům odpovídající klasifikaci výukových metod není snadné, poněvadž je nutno logicky utřídit jevy velmi složité i různorodé. Uvedu klasifikaci výukových metod od Josefa Maňáka a Vlastimila Švece.

❖ Klasické metody

➤ Metody slovní

- ◆ Vyprávění
- ◆ Vysvětlování
- ◆ Přednáška
- ◆ Práce s textem
- ◆ Rozhovor

➤ Metody názorně-demonstrační

- ◆ Předvádění a pozorování
- ◆ Práce s obrazem

- ◆ Instruktaž
- Metody dovednostně-praktické
 - ◆ Napodobování
 - ◆ Manipulování, laborování a experimentování
 - ◆ Vytváření dovedností
 - ◆ Produkční metody
- ❖ Aktivizující metody
 - Metody diskusí
 - Metody heuristické, řešení problémů
 - Metody situační
 - Metody inscenační
 - Didaktické hry
- ❖ Komplexní výukové metody
 - Frontální výuka
 - Skupinová a kooperativní výuka
 - Partnerská výuka
 - Individuální a individualizovaná výuka, samostatná práce žáků
 - Kritické myšlení
 - Brainstorming
 - Projektová výuka
 - Výuka dramatem
 - Otevřené učení
 - Učení v životních situacích
 - Televizní výuka
 - Výuka podporovaná počítačem

- Sugestopedie a superlearning
- Hypnopedie¹²

2.3.1 Klasické výukové metody

Metody slovní - tato základní skupina metod umožňuje nejrychlejší a nejefektivnější přenos informací. Uplatňují se jak samostatně, tak jako doprovodné nebo doplňující. Jako zdroj informací ale mohou vést také k nežádoucímu zkreslení skutečné reality a pravdy. Učitelovo slovo a též slovo v učebnici = hlavní prostředek, který vede učitele k vytyčenému cíli. Jím také podněcuje a řídí činnost dětí při přímém, bezprostředním poznávání předmětů a jevů skutečnosti. Slovní metody se uplatňují tam, kde žáci nemohou poznávat předměty a jevy skutečnosti přímo, nebo jde-li o potřebné proniknutí do podstaty poznávané skutečnosti, o pojmové vyjádření. Metody mají velký význam vzdělávací i výchovný – živé slovo učitele vyvolává ve vědomí žáka nejen určité představy a pojmy, ale podněcuje jeho zájem, citové zaujetí a volní úsilí. Tyto metody však v sobě skrývají i mnoho úskalí - např. když slova nejsou správně pochopena = dojde k odtržení slova od obsahu vědomí žáka. K této skutečnosti dojde tím snáze, čím více přesahuje objektivní skutečnost zkušenosti žáka a skutečné možnosti jeho poznání. Ve vědomí žáka se pak ukládá bezobsažný, mrtvý materiál, který žáci ovládají dočasně jen díky své mechanické paměti. Nedochozí však účinně k rozvíjení jejich poznávacích schopností.¹³

Metody názorně demonstrační - při této metodě učitel ukazuje žákům věci a jevy pomocí názorných pomůcek přímo ve vyučovací hodině ve třídě. Pozorování se zpravidla děje v přirozeném prostředí a cílem je vytváření celkových představ o věcech a jevech. Demonstrace vede spíše k detailní analýze znaků, vlastností a tím k vytváření představ jako východisek k zobecnění. Obě metody se navzájem doplňují. Předvádět /demonstrovat/ je

¹² Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody,. Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 49

¹³ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody,. Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 53

možné skutečné předměty, modely, obrazy (knihy, tabulky, mapy...) schématická znázornění, audiovizuální pomůcky.... I kdyby byla k dispozici nejlepší názorná pomůcka, nepřinese metoda předvádění požadované výsledky, nebude-li doplněna a provázena slovem učitele. Předvádění může mít :

- a) statický ráz – předváděny jsou věci, modely v relativně neměnné podobě
- b) dynamický ráz – předvádějí děje, procesu v jeho proměnlivosti a pohybu.¹⁴

Metody dovednostně-praktické - z pohledu výukových metod se problematika dovednostně-praktických kompetencí žáků vztahuje zejména na ty postupy, které kultivují žákovy činnosti vedoucí k osvojení psychomotorických a motorických dovedností a k tvorbě materiálních produktů. Tyto koncepce mají bohatou historii, v níž ovšem podléhaly dobovým ideovým i ideologickým změnám. Mají však i v instrumentáriu soudobých výukových metod nezastupitelné místo, neboť vytvářejí základnu pro praktické, pracovní, technické a manipulační aktivity žáků.¹⁵

2.3.2 Aktivizující metody

Viz kapitola 3.

2.3.3 Komplexní výukové metody

Komplexní metody se odlišují od tradičních a aktivizujících metod hlavně tím, že jde o složité útvary, které předpokládají různou, ale vždy ucelenou kombinaci a propojení několika základních prvků didaktického systému, jako jsou metody, organizační formy výuky, didaktické prostředky nebo životní situace, jejichž účinnost a životnost potvrdila praxe.

Frontální výuka se vyznačuje společnou prací žáků ve třídě s dominantním postavením učitele, který řídí, usměrňuje a kontroluje veškeré aktivity žáků. Výuka se orientuje pře-

¹⁴ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody,. Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 76

¹⁵ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody,. Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 91

vážně na kognitivní procesy, hlavním cílem je, aby si žáci osvojili maximální rozsah poznatků¹⁶.

Skupinová a kooperativní výuka – hlavním rysem pro skupinové výuky není pouhé seskupování žáků ve třídě do menších skupin. Pro skupinovou výuku jsou naopak charakteristické rysy:

- spolupráce žáků při řešení obvykle náročnější úlohy nebo problému,
- dělba práce žáků při úlohy, problému,
- sdílení názorů, zkušeností, prožitku ve skupině,
- prosociálnost, tj. vzájemná pomoc členů skupiny,
- odpovědnost jednotlivých žáků za výsledky společné práce.

Kooperativní výuka je také komplexní výuková metoda, která je založena na spolupráci žáků mezi sebou při řešení různě náročných úloh a problémů, ale i na spolupráci třídy s učitelem¹⁷.

Partnerská výuka - podstatou partnerské výuky je vzájemná spolupráce dvou žáků, při níž si žáci vyměňují názory na řešení úloh, srovnávají své postoje, pomáhají si v obtížných situacích, konverzují v cizím jazyce, opravují své chyby, kompenzují své nedostatky atd¹⁸.

Individuální a individualizovaná výuka, samostatná práce žáků – individuální výuka jednoho žáka jedním učitelem, i když metodické utváření i této individuální výuky se může vyznačovat rysy frontálních, hromadných postupů a uvědomělá samostatnost může být omezena nebo může mít formální ráz. Samostatnou práci žáků chápeme jako takovou učební

¹⁶ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody,. Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 133

¹⁷ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody,. Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 138

¹⁸ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody,. Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 149

aktivitu, při níž žáci získávají poznatky vlastním úsilím, relativně nezávisle na cizí pomoci a vnějším vedení, a to zejména řešením problémů¹⁹.

Kritické myšlení – je chápáno jako činnost, nástroj, který pomáhá žákům přejít od povrchního k hloubkovému učení, k odhalování souvislostí, k porozumění učivu a k vlastním závěrům²⁰.

Brainstorming – v českém překladu znamená „bouři mozku“. Hlavním smyslem brainstormingu je vyprodukovat co nejvíce nápadů a potom posoudit jejich užitečnost. Nezajišťuje úplné dořešení problémů, naopak, tvořivé vytvoření nápadů a návrhů řešení problému jsou velmi účinným východiskem pro další fáze a metody řešení daného problému. Pravidla brainstormingu: 1. Nepřipouští se kritika žádných navrhovaných řešení, nápadů.

2. Podporuje se naprostá volnost v produkci nápadů.

3. Pozornost je zaměřena na vyprodukování co nejvíce nápadů.

4. Každý návrh, nápad se musí zapsat.

5. Inspirovat se při vytváření nových nápadů již vyprodukovanými (a zapsanými) nápady.²¹

Projektová výuka – částečně navazuje na metodu řešení problémů, jde však v ní o problémové úlohy komplexnější, o výukové záměry a plány, které mají vždy také širší praktický dosah.²²

Výuka dramatem – má svým charakterem blízko k inscenačním metodám. Odlišnost je hlavně v komplexnějším utváření výchovně-vzdělávacích situací, při němž se využívají

¹⁹ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody, Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 152

²⁰ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody, Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 159

²¹ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody, Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 24

²² Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody, Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 168

základní principy a postupy dramatu a divadla. Uplatnění dramatu ve výuce se postupně specifikuje a vyhraňuje ze souboru příbuzných aktivit, jako jsou divadlo, dramatická výchova, sociálně psychologický výcvik, psychodrama, dramaterapie, sociodrama aj.²³.

Otevřené učení – je termín, který není ještě jednoznačně ustálený, označující pedagogickou koncepci, které v návaznosti na reformní hnutí a alternativní školy usiluje o celkovou změnu výchovy a vzdělávání v současné škole tím, že jednak „otevřít školu dítěti“ podle jeho zájmů a schopností, jednak „otevřít školu navenek“, tj. k mimoškolnímu prostředí a podporuje žáka v plánování vlastního učení. K nejdůležitějším rysům otevřeného učení patří:

1. otevřenost pro aktivní, samostatnou práci žáků,
2. otevřenost výuky, tj. prostupnost a spolupráce mezi jednotlivými vyučovacími předměty,
3. otevřenost školy vůči prostředí (rodině, komunitě), tj. neformální plodná spolupráce.²⁴

Učení v životních situacích – reprezentuje proud moderní pedagogiky, který se jednak snaží kompenzovat školní zaměstnání zážitky ze skutečného života, jednak při učení posílit žákovu aktivitu, zkušenosti, zájmy a potřeby²⁵.

Televizní výuka – představuje specifické využití forem a technik televizního (video) média ve výchovně-vzdělávacím procesu. Zprostředkovává na principu magnetického záznamu obrazového a zvukového signálu příslušné učivo a účelně je uspořádává do výukových struktur a forem tak, aby bylo dosaženo optimálních edukačních výsledků.²⁶

²³ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody, Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 172

²⁴ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody, Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 175

²⁵ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody, Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 178

²⁶ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody, Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 181

Výuka podporovaná počítačem – za jeden ze základních požadavků na vzdělání moderního člověka se považuje počítačová gramotnost, která mu má umožnit zvládat narůstající rozsah informací a pomocí počítačů umožnit řešit i velmi složité úkoly. Výhodou je, že se k počítači mohou připojit různá periferní zařízení a že počítač se může stát součástí počítačových sítí, z nichž dalekosáhlé perspektivy nabízí síť Internet.²⁷

Sugestopedie a superlearning – sugesce je neoddelitelnou součástí každého komunikačního aktu, může aktivizovat nebo tlumit myšlení, podílí se na emocionálním a myšlenkovém životě člověka. Uvádějí se tři nejdůležitější sugestopedické principy výuky:

1. radost a nenásilnost, odstranění napětí,
2. jednota vědomého a podvědomého učení,
3. příjemná atmosféra výuky, sugestivní vzájemný vztah učitele a žáků.

Ve školní praxi se sugestopedie využívá hlavně v cizojazyčné výuce, a to zejména v různých kursech a v jazykových školách.

Superlearning – se vymezuje jako nestresový systém učení, který umožňuje dosahovat vyšších výsledků učení.²⁸

Hypnopedie – je výraz pro proces výuky, který probíhá ve stavu (hypnotického) spánku na základě sugestivního působení. Hypnopedie je v běžné školní praxi a v normálním provozu nerealizovatelná.²⁹

²⁷ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody,. Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 187

²⁸ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody,. Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 191

²⁹ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody,. Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 195

3 AKTIVIZUJÍCÍ VÝUKOVÉ METODY

Aktivizující metody se vymezují jako postupy, které vedou výuku tak, aby se výchovně-vzdělávacích cílů dosahovalo hlavně na základě vlastní učební práce žáků, přičemž důraz se klade na myšlení a řešení problémů.

Přehlédnout a popsat všechny aktivizující metody není pro jejich velkou různorodost a nesčetné modifikace snadné, ostatně existují vhodné příručky, které tuto funkci dobře plní. Soustředíme se jen na hlavní reprezentanty těchto metod, které představují relativně jasně vyhraněné skupiny jako komplementární součást a inovativní doplněk tradičních metod, kdežto bohatší a složitější varianty, různě se kombinující s organizačními formami a didaktickými prostředky.³⁰

3.1 Metody diskusí

Metoda diskuse organicky a plynule navazuje na metodu rozhovoru a její různé varianty. Výuková metoda diskuse se vymezuje jako forma komunikace učitele a žáků, při níž si účastníci navzájem vyměňují názory na dané téma, na základě svých znalostí pro svá tvrzení uvádějí argumenty, a tím společně nacházejí řešení daného problému³¹.

Na metodu diskuse se kladou specifické nároky:

- Předpokladem účinné diskuse je vhodně zvolené téma pro účastníky zajímavé, obsahující provokující podněty, rozpora apod.
- Průběh diskuse se řídí jednacím řádem a probíhá ve fázích (vymezení tématu, prezentace a výměna názorů, argumentace a zdůvodňování tvrzení, shrnutí výsledků diskuse).
- Nutný je předběžný i průběžný výcvik žáků v dovednostech diskutovat.

³⁰ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody, Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 107

³¹ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody, Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 108

- Příprava na diskusi zahrnuje především včasné oznámení tématu, příprava argumentů pro a proti, aspoň částečná znalost problematiky, promyšlení tezí, případné zásahy učitele na pomoc plynulého rozvoje diskuse aj.
- Je nutno promyslet otevřené a současně pevné řízení diskuse (udělování slova, dodržování časového limitu jednotlivých vystoupení, zařazení přestávek při delší diskusi, formulování dílčích závěrů, nedovolit odklon od tématu aj.).
- Nezbytné je příznivé klima (otevřené, tolerantní, povzbudivé atd.).
- Diskusi podporuje dobré organizační a prostorové zajištění.³²

Dobrá diskuse se vyznačuje jasnou zaměřeností na cíl a minimem neuspořádaných a k věci se nevztahujících nápadů. Je třeba respektovat, že diskuse je konverzace a nikoliv monolog nebo série otázek.

Hlavní zásady úspěšného dialogu a diskuse byly zformulovány do několika pravidel, kterými by se měl každý účastník důsledně řídit:

- a) Tvůj oponent není nepřítelem, nýbrž partnerem při hledání pravdy. Cílem diskuse je hledání pravdivého poznání, nikoliv intelektuální soutěž.
- b) Snaž se porozumět druhému. Jestliže nepochopíš správně názor oponenta, nemůžeš jeho tvrzení ani vyvracet, ani uznávat.
- c) Tvrzení bez věcných důkazů nevydávej za argument. V takovém případě jde jen o tvůj názor a partner mu nemusí přiznat váhu argumentu.
- d) Neutíkej od tématu. Nevyhýbej se nepříjemným otázkám nebo argumentům tím, že zavedeš diskusi jiným směrem.

³² Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody, Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 109

- e) Nesnaž se mít za každou cenu poslední slovo. Množství slov nahradí chybějící argument. Umlčení oponenta neznamena vyvrácení jeho argumentů ani popření jeho myšlenek.
- f) Nesnižuj osobní důstojnost oponenta. Kdo napadá osobu protivníka, ztrácí právo účastnit se dialogu.
- g) Nezapomínej, že diskuse a dialog vyžaduje disciplínu. Nakonec rozumem, ne emocemi formulujeme svá tvrzení a úsudky. Kdo není schopen ovládnout své city a vášně a srozumitelně a klidně vyjádřit svůj názor, nemůže vést smysluplný rozhovor s druhými.
- h) Nezaměňuj dialog s monologem. Všichni mají stejné právo se vyjádřit. Neodbíhej k podružným věcem. Ohleduplnost vůči ostatním se projevuje tím, že dokážeš šetřit časem.³³

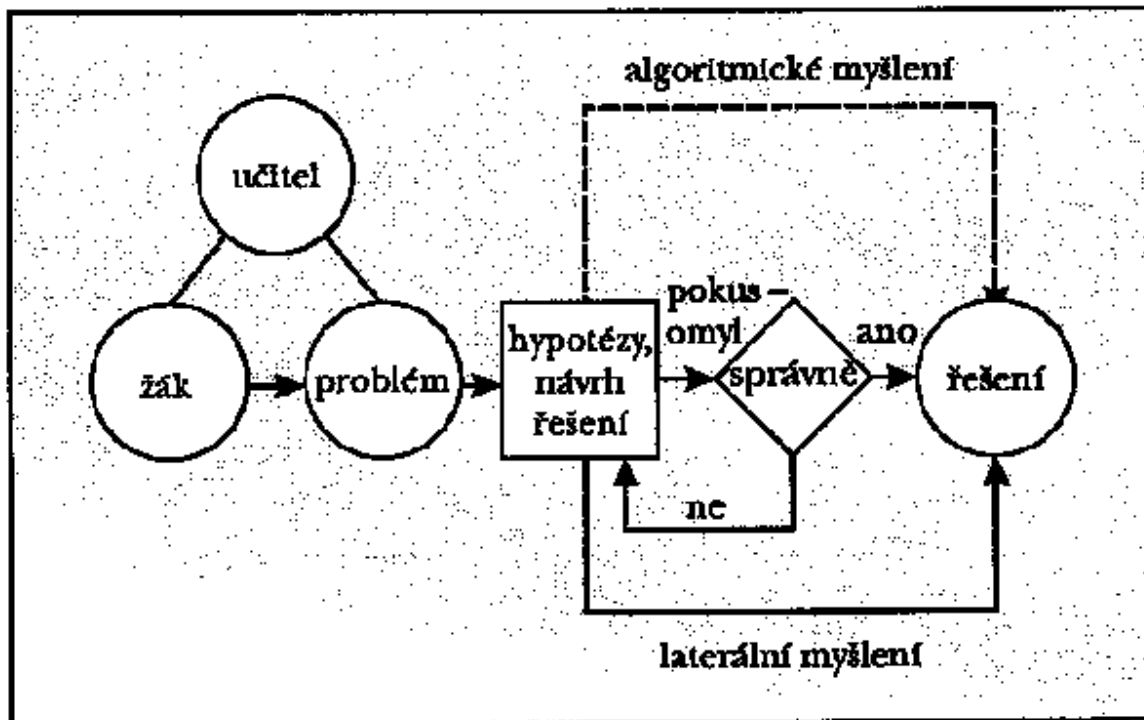
3.2 Metody heuristické, řešení problémů

Heuristika³⁴ je věda zkoumající tvůrčí myšlení, také heuristická činnost, tj. způsob řešení problémů. Jde o moderní odborný termín označující významný rys lidských bytostí poznávat, odhalovat, objevovat v daném prostředí vše, co je důležité pro život. V současné výuce se úloha heuristických metod výrazně posiluje, protože společnost klade na školu požadavek rozvíjet aktivní a tvořivé osobnosti. Na rozdíl od tradičních postupů učitel při heuristických metodách sám žákům poznatky přímo nesděljuje, ale vede je k tomu, aby si je sami samostatně osvojovali, přičemž ovšem jim, zejména na začátku, pomáhá, radí a jejich „objevování“ řídí a usměrňuje (obr. 2).³⁵

³³ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody,. Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 112

³⁴ Heuristika – z řec.heuréka=objevil jsem, našel jsem

³⁵ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody,. Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 113

Obrázek 2 Metoda objevování (heuristická metoda)

(Zdroj: Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. *Výukové metody*,. Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str. 113)

Obecná heuristická metoda přes její nezpochybnitelný význam jako základu lidské cesty za poznáním má ovšem ve škole svá úskalí a realizační potíže, proto je nutno ji doplňovat a doprovázet jinými postupy. Za nejefektivnější a nejpropracovanější heuristickou výukovou strategií je považována metoda řešení problémů, problémová výuka, která představuje myšlenkovou variantu učení pokusem a omylem při níž se subjekt učí ze svých úspěchů, ale také z chyb a nezdarů.³⁶

Řešení problémů je v podstatě objevování a chápání světa, v němž žijeme, naléhavá potřeba vyznat se v něm, se spontánně projevuje hlavně v mladším věku. Průběh řešení problému se odvíjí ve fázích:

³⁶ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. *Výukové metody*,. Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 114

1. Identifikace problému, tj. jeho postižení, nalezení a vymezení.
2. Analýza problémové situace, proniknutí do struktury problému, odlišení známých a potřebných, dosud neznámých informací.
3. Vytváření hypotéz, domněnek, návrhy řešení.
4. Verifikace hypotéz, vlastní řešení problémů.
5. Návrat k dřívějším fázím při neúspěchu řešení.³⁷

V praxi našich škol obecné heuristické postupy ani metody řešení problému nikterak nepřevažují, spíše se vyskytují zřídka. Hlavním důvodem je zřejmě chybějící dlouhodobá zaměřenost výuky na tyto způsoby práce, ale také nedostatečná připravenost žáků na samostatné a tvůrčí aktivity, což ovšem spolu těsně souvisí. Z četných výzkumů lze vyvodit jednoznačný závěr, že škola se především zaměřuje na hromadění a pamatování informací než osvojení si schopností vyhledávat důležité informace v textu a dávat vědomosti do souvislosti s vlastními zkušenostmi a potřebami života. K odstranění zmíněných nedostatků je kromě změny orientace životního stylu a přestavby hierarchie hodnot ve škole klást důraz na nácvik vnímání a pozorování, rozvoj fantazie a imaginace, představivosti, na osvojení si technik samostatné práce, rozvoj kritického, divergentního myšlení, na nácvik práce s informačními fondy.

IDEAL postup při řešení problému:

I = identifikace problému a možností jeho řešení

D = definice cílů

E = explorace, použití možných strategií

A = anticipace, použití možných strategií výsledků a činností

L = logické zhodnocení výsledků jako výzva pro další učení.

DITOR sled operací:

³⁷ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody, Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 116

D = definuj problém

I = informuj se

T = tvoř řešení

O = ohodnot' řešení

R = realizuj řešení.³⁸

Výuku je třeba organizovat tak, aby učení přinášelo žáku radostné zážitky a potěšení, přičemž je ovšem nutno postupovat po dílčích krocích od základního seznámení s učivem až k jeho pojmovému zvládnutí, upevnění myšlenkových operací a k smysluplné aplikaci.

Učitel by neměl vše vysvětlovat sám, ale měl by nechat žáky hledat vše, co je jím dostupné, přiměřené a odpovídá jejich možnostem.³⁹

3.3 Metody situační

Situační metody se vztahují na širší zázemí problému, na reálné případy ze života, které představují specifické, obtížné jevy vyvolávající potřebu vypořádat se s nimi, vyžadují angažované úsilí a rozhodování. Podstatu situačních metod tvoří řešení problémového případu, který odráží nějakou reálnou událost, zobrazuje určitý komplex vztahů a okolností, je výrazem střetu různých zájmů.⁴⁰

Fáze řešení situace:

- a) Volba tématu. Musí být v souladu s cíli výuky a odpovídat připravenosti žáků.

³⁸ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. *Výukové metody*,. Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 118

³⁹ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. *Výukové metody*,. Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 118

⁴⁰ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. *Výukové metody*,. Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 119

- b) Seznámení s materiály. Žáci musí mít přístup k důležitým faktům, které jsou pro řešení nepostradatelné (jde o dokumenty, písemnosti, obrazy, TV nahrávky, atd.).
- c) Vlastní studium případu. Žádoucí je, aby učitel žáky do dané problematiky uvedl, vytyčil sledované cíle a poskytl úvodní rady a pokyny.
- d) Návrhy řešení, diskuse. V diskusi o navrhovaných postupech řešení vítězí řešení nejpracovanější a nejvěrohodnější. Žáci sdělují své názory, návrhy a závěry, které učitel konfrontuje se skutečností.⁴¹

Přínos situačních metod je hlavně v tom, že pomáhají překonávat jednostrannost výukových metod poznamenaných tradiční pasivitou žáků, že rozvíjejí dovednost komunikovat a že do výuky vnášejí řešení příběhů z praxe.

3.4 Metody inscenační

Podstatou inscenačních metod je sociální učení v modelových situacích, v nichž účastníci edukačního procesu jsou sami aktéry předváděných situací. Průběh inscenace se obvykle dělí na několik fází, které se podle charakteru zpodobovaného příběhu různě modifikují. Obecně jde o tyto fáze:

1. Příprava inscenace. Zahrnuje stanovení cíle, konkretizaci obsahu, časový plán, rozdělení rolí a vytyčení postupu.
2. Realizace inscenace. V této fázi dostávají jednotliví aktéři pokyny k zpodobnění dané postavy, ovšem diferencovaně a taktně.
3. Hodnocení inscenace. Koná se pokud možno bezprostředně po jejím ukončení. Je důležité, aby hodnocení výkonů bylo provedeno citlivě a v pozitivním duchu. Hodnocení může probíhat také jako diskuse v plénu, ve skupinách, pomocí připravova-

⁴¹ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. *Výukové metody*, Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 120

ných otázek, na základě záznamu inscenace nebo individuálně s každým účastníkem.⁴²

Metody inscenační se rozlišují na:

- Strukturované inscenace – většinou se přidržují promyšlené stavby děje, opírá se o předem připravený scénář a realizuje se obvykle v jedné větší skupině účastníků.
- Nestrukturované inscenace – řeší konkrétní případ z praxe bez detailně zpracovaného scénáře. Ve výuce je vhodné ji používat, až když žáci mají zkušenosti se strukturovanými inscenacemi.
- Mnohostranné hraní úloh – při této metodě se účastníci na začátku seznámí s problémovou situací, kterou mají scénicky rozehrát, poté se rozdělí na několik skupin podle počtu rolí v inscenaci. Každému členu skupiny se přidělí určitá role, s níž se seznámí prostřednictvím písemné instrukce, která obsahuje pokyny a rady, které by si měl pověřený účastník osvojit, aby mohl reprezentovat postavu výstižně ztvárnit.⁴³

Inscenační metody poskytují velký prostor k rozvoji osobnosti, ke kultivaci všech psychických procesů, zejména však zintenzivňují prožívání zobrazovaných osudů, vztahů a interakčních pochodů. Hlavní přínos inscenačních metod není v předvedení dramatické krea- ce, ale v procesu, který k ní vede, a v postojích, které vyvolává.

3.5 Didaktické hry

Za současného stavu poznání je obtížné podat nerozporný a úplný přehled didaktických her, poněvadž pod pojmem hry někteří autoři řadí veškeré tvořivější simulace skutečnosti s edukační intencí, vlastně všechno, co poskytuje žáku uspokojení a možnost částečné se- berealizace, co mu nabízí volnější, alternativní, které jsou pro něho zajímavější, přirozeněj-

⁴² Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. *Výukové metody*, Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 123

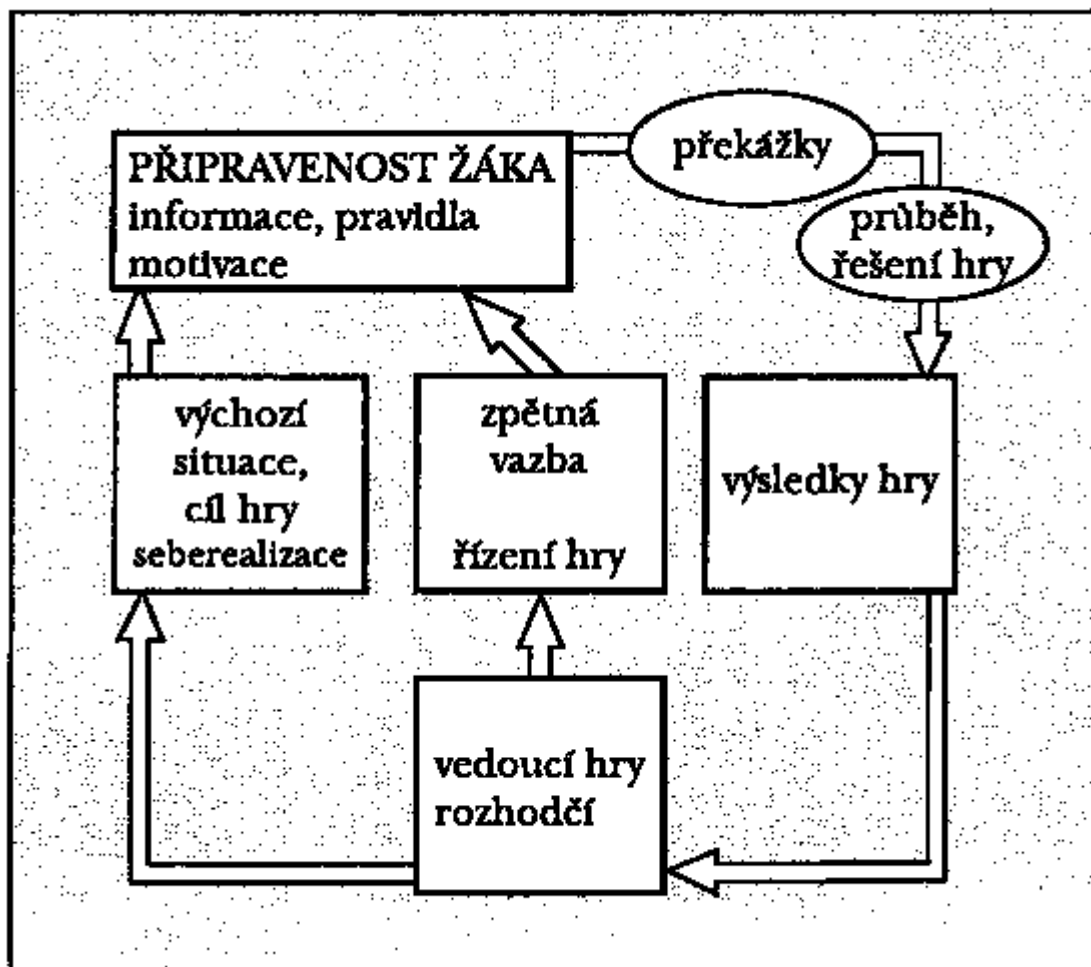
⁴³ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. *Výukové metody*, Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 124

ší a citově bohatší než tradiční postupy. Začleňování didaktických her do výuky musí počítat také se skutečností, že hra v životě dnešních žáků plní také specifické funkce, totiž že zejména ve větší míře než dříve kompenzuje chudost sociálních podnětů a citových vztahů.⁴⁴

Didaktická hra ztrácí část své spontánnosti, svobody a nezávaznosti na přesný cíl a lze ji vymezit jako takovou seberealizační aktivitu jedinců nebo skupin, která svobodnou volbu, uplatnění zájmů, spontánnost a uvolnění přizpůsobuje pedagogickým cílům. Didaktická hra si zachovává většinu znaků hravých činností, takže žáci si jistou omezenost didaktické hry danou jejím usměrňováním a cílovou orientací při správném pedagogickém vedení ani příliš neuvědomují (obr. 3).⁴⁵

⁴⁴ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. *Výukové metody*,. Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 126

⁴⁵ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. *Výukové metody*,. Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 127

Obrázek 3 Didaktická struktura hry

(Zdroj: Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. *Výukové metody*,. Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 127.)

Didaktické hry zahrnují velké množství různorodých aktivit, které lze utřídít z různých hledisek. Dobrou orientaci v rozsáhlé nabídce didaktických her z aspektu jejich obsahu a cílů podává H. Meyer:

- a) Interakční hry, svobodné hry (s hračkami, stavebnicemi, simulace činností), sportovní a skupinové hry, hry s pravidly, společenské hry, myšlenkové a strategické hry, učební hry.
- b) Simulační hry (hraní rolí, řešení případů, konfliktní hry, loutky, maňásci).

- c) Scénické hry, rozlišení mezi hráči a diváky, jeviště, rekvizity, speciální oblečení.⁴⁶

Podrobnější přehled hledisek pro klasifikaci didaktických her navrhuje M. Janovcová aj.:

- a) doba trvání (hry krátkodobé – dlouhodobé),
- b) místo konání (třída, klubovna, příroda, hřiště),
- c) převládající činnosti (osvojování vědomostí, pohybové dovednosti),
- d) hodnocení (kvantita, kvalita, čas výkonu, hodnotitel učitel – žák).⁴⁷

Z přehledu různých hravých aktivit je zřejmé, že jejich použitelnost v intencích edukačních cílů je rozdílná, přičemž také realizace každé hry vyžaduje přístupy a podmínky.

Metodická příprava k efektivnímu začlenění didaktických her do výuky musí respektovat kromě obecných didaktických zásad specifická hlediska viz tab.1.

⁴⁶ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody,. Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 128

⁴⁷ Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody,. Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 128

Tabulka 1 Metodická příprava k začlenění didaktických her do výuky

(Zdroj: Prof. PhDr. Josef Maňák, CSc. – prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc. Výukové metody, Paido, Brno 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5. str 129)

Metodická příprava k začlenění didaktických her do výuky
a) vytyčení cílů hry (kognitivních, sociálních, emocionálních, ujasnění důvodů pro volbu konkrétní hry),
b) diagnóza připravenosti žáků (potřebné vědomosti, dovednosti, zkušenosti, přiměřená náročnost hry),
c) ujasnění pravidel hry (jejich znalost žáky, jejich upevnění, event. jejich obměna),
d) vymezení úlohy vedoucího hry (řzení, hodnocení, svěřením této funkce žákům je možné, až získají zkušenosti),
e) stanovení způsobu hodnocení (diskuse, otázky subjektivit),
f) zajištění vhodného místa (uspořádání místnosti, úprava terénu),
g) příprava pomůcek, materiálu, rekvizit (možnosti improvizace, vlastní výroba),
h) určení časového limitu hry (rozvrh průběhu hry, časové možnosti účastníků),
i) promyšlení případných variant (možné modifikace, iniciativa žáků, rušivé zásahy).

Existuje bezpočet příruček, sbírek i encyklopedií, které obsahují soubory her i s návody k jejich realizaci, avšak jejich edukační využití a funkční začlenění do pedagogického procesu je už záležitostí tvořivého učitele.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 ODBORNÁ SLOVNÍ ZÁSoba UPLATNITELNÁ PRO OBOR ZAHRANIČNÍ OBCHOD

Požadavek znalosti odborné slovní zásoby je velmi důležitou součástí moderní doby. Uplatnitelnost na trhu práce je stále složitější a proto znalost cizího jazyka a orientace v odborné slovní zásobě je nedílnou součástí v této době.

Na střední škole, kde vyučuji, se klade velký důraz na jazyk anglický. Škola nabízí studentům čtyři obory, jako jsou Počítačové elektronické systémy, Komerční právo, Zahraniční obchod a Jazykové Gymnázium. Ve své bakalářské práci jsem se zaměřila na obor Zahraniční obchod. V Zahraničním obchodě je důležitá znalost minimálně jednoho cizího jazyka, ale pokud student ovládá více jak jeden cizí jazyk, jeho uplatnitelnost na trhu je mnohem větší.

Níže v textu uvádím vyučovací předmět **ekonomie**, vyučovaný v rámci oboru Zahraniční obchod, jehož součástí jsou i témata Bankovníctví a pojišťovnictví.

V jednotlivých ročnících se bude probírat odpovídající slovní zásoba potřebná pro zvládnutí dané problematiky. Slovní zásoba je rozdělena do 4 ročníků a to podle úrovně znalostí daného cizího jazyka. Studenti se seznámí s nejpoužívanějšími odbornými slovíčky, které se naučí nejen používat, ale v následující kapitole si je patřičně procvičí.

Tabulka pro jednotlivé ročníky obsahuje význam slovíčka jak v cizím jazyce, tak jeho význam v jazyce českém a následně je slovíčko použito ve větě. Za danou tabulkou je vypracována další tabulka, která obsahuje větu v cizím jazyce a tato věta je přeložena do českého jazyka. V tabulkách **Summary** je shrnutí odborného významu v kontextu základních znalostí, které směřují ke zvládnutí dalšího stupně osvojení. Výběr jednotlivých slovíček a daných vět je brán vzhledem k nejčastější použitelnosti v daném oboru a důležitá je tedy i jejich znalost.

Vyučující anglického jazyka seznámí studenty s danou odbornou slovní zásobou za použití aktivizujících metod a to konkrétně pomocí metod diskusních a metod situačních. Jak jistě každý z nás ví, tak se jednotlivé metody mohou vzájemně prolínat. Do dané problematiky se plně zapojí i odborní učitelé v daných předmětech, kteří budou dohlížet na odbornou stránku.

4.1 Ekonomie (Economics)

1. ročník - vocabulary

Tabulka 2 Slovíčka pro 1.ročník

Slovo	Word	Vysvětlení
ekonomie	economics	Economics is a science.
makroekonomie	macroeconomics	Macroeconomics is one branch of economy.
mikroekonomie	microeconomics	Microeconomics is another branch of economy.
hospodářství	economy	Economy is a system.
tržní hospodářství	market economy	We have a market economy.
teorie	theory	I do not like to teach a new theory.
výroba	production	Production is important for us.
výměna	exchange	Can you exchange it for me?
spotřeba	consumption	Consumption is an important expression for market.
výrobce	producer	I know a good producer.
spotřebitel	consumer	The consumers buy goods.
výrobek	product	There are too many products offered.

Summary

Economics is divided into two main branches – “macro” and “micro”.	Ekonomie se dělí na dvě hlavní odvětví – „makro“ a „mikro“.
Macroeconomics explains the economy as a whole.	Makroekonomie vysvětluje ekonomiku jako celek.
Microeconomics explains the individual parts of the economy.	Mikroekonomie vysvětluje jednotlivé části ekonomiky.
Economy tries to find the equilibrium point between supply and demand.	Ekonomika se snaží najít bod rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou.
In a free market economy any entrepreneur may produce any kind of goods.	V tržním hospodářství může podnikatel vyrábět jakýkoliv druh zboží.
One of the rules of economics is always to know the right theory.	Jedno z pravidel ekonomiky je znát správnou teorii.
Production is the transformation of inputs into outputs by firms.	Výroba je přeměna vstupů na výstupy firmami.
They exchanged important information.	Vyměnili si důležitou informaci.
We have not developed a new product for the consumer market yet.	Ještě jsme nevyvinuli nový výrobek pro spotřební trh.
The producer offers too many products on the market.	Výrobce nabízí na trhu mnoho výrobků.
The consumers can choose only the best and the cheapest articles.	Zákazníci si mohou vybrat jen nejlepší a nejlevnější předměty.
He tries to fill in this space with his products.	Zkouší vyplnit tento prostor svými výrobky.

2. ročník - vocabulary

Tabulka 3 Slovíčka pro 2.ročník

Slovo	Word	Vysvětlení
služba	service	I am at your service.
trh	market	What is a market?
cena	Price	I will give you a good price.
množství	quantity	The quantity demanded equals quantity supplied
poptávka	demand	There is a great demand for this commodity.
nabídka	supply	The last supply arrived yesterday.
rovnováha	equilibrium	What does the equilibrium show?
přebytek	excess, surplus	We will share the excess.
nedostatek	deficit	Deficit does not agree with me.
zisk	profit	The opposite of profit is a loss.
výrobní faktory	factors of production	We have three factors of production.

Summary

The government will have to service the public debt carefully.	Vláda se bude muset starat pečlivě o státní dluh.
A market is a place where buyers and sellers meet to exchange money for goods and services.	Trh je místo, kde se kupující a prodávající setkávají, aby vyměnili peníze za zboží a služby.
Price is fixed by buyers and sellers as a result of their reacting to one another.	Cena je upevněná kupujícími a prodávající v důsledku jejich vzájemného působení.
Quantity is a kind of property which exists as magnitude or multitude.	Kvalita je vlastnost, která se vyskytuje buď jako veličina nebo množství.
Demand is related to wants.	Poptávka je zaměřena na potřeby.
Supply is limited, it is related to resources.	Nabídka je omezená, souvisí se zásobami
Equilibrium is the situation when quantity demanded equals quantity supplied.	Rovnováha je situace, kdy množství poptávaného se rovná dodávaného.
The state budget shows an excess.	Státní rozpočet vykazuje přebytek.
The national (state) budget shows a deficit.	Státní rozpočet vykazuje schodek.
The profit is picking up.	Zisk se zvedá.
Factors of production are the main elements used in the production process.	Výrobní faktory jsou hlavní částí výrobního procesu.

Vocabulary

Slovo	Word	Vysvětlení
půda	land	Land is a product of nature.
práce	work	He is out of work.
kapitál	capital	Keep the capital for future use.
lidský kapitál	human capital	Human capital will grow further.
stabilita	stability	You must do the stability.
nezaměstnanost	unemployment	Unemployment means being currently without a job.
ekonomický růst	economic growth	I study the economic growth.
zdroj	source	Could you show me your sources?
náklady	costs	He entertained us with his costs.
variabilní náklady	variable costs	There were also variable costs.
fixní náklady	fixed costs	I need some fixed costs.
celkové náklady	total costs	The total cost can be divided into...
mezní náklady	marginal costs	What shall I do with the marginal costs?

Summary

Land is one of the factors of production.	Půda je jedním z výrobních faktorů.
You must work more economically.	Musíte pracovat hospodárněji.
Capital is a factor of production.	Kapitál je výrobním faktorem.
Human capital shows workers' skills and abilities.	Lidský kapitál ukazuje pracovní schopnosti a vlohy.
Unemployment is the number of people who are actively looking for work.	Nezaměstnanost je číslo lidí, kteří aktivně hledají práci.
Economists have different theories on how to achieve economic growth.	Ekonomové mají různé teorie na to, jak dosáhnout ekonomického růstu
The source is any process that generates successive messages.	Pomocí zdroje se tvoří zprávy.
Costs are often further described based on their timing or their applicability.	Náklady jsou často popisovány podle svého časové nastavení nebo podle své upotřebitelnosti.
Variable costs are the ones that vary with the volume of production.	Variabilní náklady jsou ty, které se mění s objemem výroby.
Fixed costs are expenses which do not vary with the volume of goods produced.	Fixní náklady jsou takové náklady, které se nemění s objemem vyprodukovaného zboží.
Total costs are the sum of all fixed and variable costs.	Celkové náklady jsou součty všech fixních a variabilních nákladů.
Marginal costs are the extra cost of increasing the output by one more unit.	Mezní náklady jsou dodatečné náklady na výrobu jedné dodatečné jednotky výstupu.

3. ročník - vocabulary

Tabulka 4 Slovíčka pro 3.ročník

Slovo	Word	Vysvětlení
výnosy	revenues	Revenues are expected to fall.
státní rozpočet	state budget	What do you know about state budget?
přebytek státního rozpočtu	state budget surplus	We are having problems with a state budget surplus.
daně	taxes	Taxes are unpopular.
inlace	inflation	Inflation is an economic phenomenon.
rozhodování	decision making	I can not make up my mind.
preference	preference	We do not have enough preferences about it.
užitek	utility	What does it have to do with the utility?
mezní užitek	marginal utility	What shall I do with the marginal utility?
celkový užitek	total utility	The total utility divides into.....

Summary

Revenue is income that a company receives from its normal business activities	Výnos je příjem, který společnost má ze své podnikatelské činnosti.
The state budget still faces problems.	Státní rozpočet stále čelí problémům.
The state budget surplus is a legal document.	Přebytek státního rozpočtu je legálním dokumentem.
Tax is a sum of money that the government takes from people's incomes, company profits, the sale of goods, etc.	Daň je peněžní částka, kterou vláda vezme z lidských příjmů, firemních zisků, prodejem zboží, atd.
An extended period of rising prices is called inflation.	Prodloužené období rostoucích cen se nazývá inflací.
Have you decided yet?	Už jste se rozhodl?
Preference is a concept.	Preference je návrh.
Utility is a measure of the relative satisfaction from or desirability of consumption of various goods and services.	Užitek je míra uspokojení ze žádoucí spotřeby různých statků a služeb.
Marginal utility is the additional satisfaction, or amount of utility, gained from each extra unit of consumption.	Mezní užitek je dodatečná jednotka, nebo množství, získané z každé dodatečné jednotky spotřeby.
Total utility is the aggregate sum of satisfaction or benefit that an individual gains from consuming.	Celkový užitek je uspokojení nebo prospěch, který jednotlivec získává od spotřebitele.

4. ročník - vocabulary

Tabulka 5 Slovíčka pro 4.ročník

Slovo	Word	Vysvětlení
elasticita	elasticity	He kept on about elasticity.
altruismus	altruism	Can you give more details about altruism?
informace	information	I will keep you informed.
konkurence	competition	What is "competition"?
dokonalá konkurence	perfect competition	For more information see perfect competition.
nedokonalá konkurence	imperfect competition	Can you specify the imperfect competition?
monopol	monopoly	Monopoly is the situation in a market.
oligopol	oligopoly	We must ask the oligopoly.
monopolistická konkurence	monopolistic competition	For further information see the monopolistic competition

Summary

Elasticity is a general term for a ratio of change.	Elasticita je obecný termín pro procentní změnu.
Altruism is selfless concern for the welfare of others.	Altruismus je starost o prosperitu ostatních.
Information as a concept has a diversity of meanings, from everyday usage to technical settings.	Informace má různé významy, od každodenního užívání po odborné hodnoty.
Competition in the market is a form of contest.	Konkurence na trhu je forma soutěže.
Perfect competition is a market situation where there exist a large number of sellers and buyers.	Dokonalá konkurence je tržní situace, kde existuje velké množství prodávajících a kupujících.
Imperfect competition is the manifestation of market failure.	Nedokonalá konkurence je projevem selhání trhu.
Monopoly is at the opposite pole to perfect competition.	Monopol je opakem dokonalé konkurence
In an oligopolist market structure a limited number of producers dominate the market.	V oligopolu má omezený počet výrobců převahu na trhu.
Monopolistic competition represents a market with many producers.	Monopolistická konkurence představuje trh s mnoha výrobci.

4.2 Bankovníctví a pojišťovnictví (Banking and Insurance Business)

1. ročník - vocabulary

Tabulka 6 Slovíčka pro 1.ročník

Word	Slovo	Vysvětlení
banking	bankovníctví	There are big banks with branches in all towns which creates the banking system.
bank	banka	A bank is an economical subject.
liability	ručení	Liability is important.
loan	úvěr	A bank provides credits.
short-term loan	krátkodobý úvěr	Loans could be divided into long-term and short-term ones.
long-term loan	dlouhodobý úvěr	A long-term loan is one type of loans.
security	cenný papír	There are transactions with securities.
interest	úrok	An interest is the extra money that you pay back.

Summary

Banking is a branch that significantly influences the financial system.	Bankovníctví je odvětví, které významně působí na finanční systém.
A bank is an economical subject.	Banka je ekonomický subjekt.
Banks provide loans.	Banky poskytují úvěry.
Loans could be divided into long-term and short-term ones.	Úvěry můžeme rozdělit na krátkodobé a dlouhodobé.
Bank loans represent the biggest amount of active bank transactions.	Bankovní úvěry a půjčky představují největší objem aktivních bankovních obchodů.
There are listed, unlisted, traded, tradable and government securities.	Existují kótované, nekótované, obchodované, obchodovatelné a vládní cenné papíry.
Liability can be divided into limited and unlimited one.	U ručení můžeme rozlišovat ručení omezené a neomezené.
Interest is the extra money that you pay back when you borrow money or that you receive when you invest money.	Úrok jsou peníze, které platíme při půjčení si peněz nebo obdržíme z peněz investovaných.

2. ročník - vocabulary

Tabulka 7 Slovíčka pro 2.ročník

Word	Slovo	Vysvětlení
interest rate	úroková sazba	An interest rate is a rate which is charged or paid for the use of money.
commitment	závazek	Commitment is an agreement to perform a particular activity at a certain time in the future under certain circumstances.
accounts payable	pohledávky cizí	Accounts payable are money which a company owes to vendors for products and services purchased on credit.
accounts receivable	pohledávky vlastní	Accounts receivable are money which is owed to a company by a customer for products and services provided on credit.
criterion	kritérium	Criterion is an expression that we use to judge a subject.
guarantee	záruka	Guarantee means accepting responsibility for an obligation.
subvene	státní podpora	Subvene is an advantage provided by state to its citizens.

Summary

An interest rate is a rate which is charged or paid for the use of money.	Úroková sazba je částka účtovaná či zaplacená za užívání peněz.
Commitment is an agreement to perform a particular activity at a certain time in the future under certain circumstances.	Závazek je dohoda o provedení určité činnosti v určitém čase za určitých podmínek.
Accounts payable are money which a company owes to vendors for products and services purchased on credit.	„Cizí pohledávky“ jsou peníze, které dluží společnost svým klientům za zboží a služby poskytnuté formou úvěru.
Accounts receivable are money which is owed to a company by a customer for products and services provided on credit.	„Vlastní pohledávky“ je množství peněz, které společnosti dluží klienti za služby a produkty poskytnuté formou úvěru.
Criterion is an expression that we use to judge a subject.	Kritérium je výraz, který užíváme při hodnocení objektu.
Guarantee means accepting responsibility for an obligation.	Záruka znamená převzetí odpovědnosti za své závazky.
Subvene is an advantage provided by state to its citizens.	Státní podpora znamená výhody poskytované státem svým občanům.

3. ročník - vocabulary*Tabulka 8 Slovíčka pro 3.ročník*

Word	Slovo	Vysvětlení
request	žádost	Requests are frequently used.
request for a loan	žádost o úvěr	Some people are interested in a loan requesting.
business, trade	obchod	Trade is a transaction of a security or commodity.
repayment	splácení	Repayment means that everyone has to repay their debts eventually.
control stock	kontrolní akcie	Control stock is a stock owned by a party with controlling interest.
capital	kapitál	Capital is a cash or goods used to generate income.
system of payments	platební styk	System of payments is a system used to settle financial transactions.

Summary

Requests are frequently used by banks.	Žádosti jsou často užívány bankami.
Some people are interested in a loan requesting.	Někteří lidé žádají o úvěr.
Trade is a transaction of a security or commodity.	Obchodování znamená transakce s cennými papíry a zbožím.
Repayment means that everyone has to repay their debts eventually.	Splácení znamená, že každý je povinen splatit své dluhy.
Control stock is a stock owned by a party with controlling interest.	Kontrolní akcie jsou akcie vlastněné stranou která kontroluje společnost/podnik.
Capital is a cash or goods used to generate income.	Kapitál je hotovost nebo zboží užívané k vytvoření příjmu.
System of payments is a system used to make financial transactions.	Platební styk je užíváný k provádění finančních transakcí.

4. ročník - vocabulary*Tabulka 9 Slovíčka pro 4.ročník**(Zdroj: vlastní)*

Word	Slovo	Vysvětlení
down payment, cash payment	hotovostní platební styk	Down payment is the part of the purchase price paid in cash.
clearing	bezhotovostní platební styk	Clearing is the collection of funds which a check is drawn on.
instruments, tools	nástroj	Instrument is a real or virtual document representing a legal agreement.
order for costs, charging order	příkaz k úhradě	A charging order can be used in clearing as well.
maturity	splatnost	The date on which a debt becomes due for payment. Also called maturity date.
contract, treaty	smlouva	Contract is a binding agreement between two or more parties.

Summary

Down payment is the part of the purchase price paid in cash.	Hotovostní platební styk je způsob zaplacení v hotovosti.
Clearing is the preferred by many companies nowadays.	Bezhotovostní platební styk je v dnešní době preferován mnoha společnostmi.
Instrument is a real or virtual document representing a legal agreement.	Nástroj je skutečný či virtuální dokument ztělesňující právní dohodu.
A charging order can be used in clearing as well.	V bezhotovostním platebním styku lze využít také příkaz k úhradě.
The date on which a debt becomes due for payment - also called maturity date.	Den splatnosti je den, kdy je dluh splatný.

Vocabulary

Word	Slovo	Vysvětlení
to conclude a contract	uzavřít smlouvu	When you are borrowing some money, it's necessary to conclude a contract.
payment card	platební karta	The usage of payment cards is generally common.
securities	cenné papíry	The securities are traded on stock market.
insurance company	pojišťovna	An insurance company provides insurances for its clients.
insurance	pojištění	The insurance is necessary when you travel abroad.

saving	spoření	There are a lot of types of savings.
property	majetek	A property is a part of assets of the company.
risk	riziko	A risk can be brought down by the insurance.

Summary

When you borrow some money, it's necessary to conclude a contract.	Jestliže si půjčujeme nějaké peníze, je nezbytné uzavřít smlouvu.
The usage of payment cards is generally common.	Platební karty jsou běžně užívány.
The securities are traded on stock market.	Cenné papíry jsou obchodovány na burze.
An insurance company provides insurances for its clients.	Pojišťovna poskytuje pojištění svým klientům.
The insurance is necessary when you travel abroad.	Při cestě do zahraničí je nezbytně nutné pojištění.
There are a lot of types of savings.	Existuje mnoho druhů spoření.
A property is a part of assets of the company.	Majetek je součástí aktiv společnosti.
Risks can be brought down by insurance.	Rizika mohou být snížena pojištěním.

5 ZÁBAVNOU HROU KE ZNALOSTI

V této části je kladen důraz na procvičování jednotlivých částí probrané odborné slovní zásoby, se kterou byli studenti seznámeni během vyučovacího procesu. Pro lepší zapamatování jsou jednotlivé části postupně probírány podle náročnosti. Studenti si zábavnou formou zopakují probranou odbornou slovní zásobu, kterou si díky tomuto procvičení nejen projdou, ale i zapamatují a možná se k ní i později znovu vrátí.

5.1 Křížovky, osmisměrky, doplňovačky, spojovačky, překlady

5.1.1 Příklad 1

Find the hidden words in this square. Some appear vertically, some horizontally, and some diagonally. They may be upside-down or back to front. Use each word only once and write your answer.

PRODUCTION, CONSUMER, MARKET, CURRENCY, COMMISSION, ACCOUNTING,
PENSION, SECURITY, INCOME, PROFIT, FEES, SALARY, BONUS, STOCK

C	O	M	M	I	S	S	I	O	N
O	U	A	Y	M	N	A	R	B	O
N	S	R	P	R	K	C	O	E	I
S	E	K	R	T	A	N	O	E	S
U	E	E	O	E	U	L	C	M	N
M	F	T	F	S	N	O	A	N	E
E	Y	T	I	R	U	C	E	S	P
R	O	S	T	O	C	K	Y	M	Y
P	R	O	D	U	C	T	I	O	N
G	N	I	T	N	U	O	C	C	A

5.1.2 Příklad 2

Find the hidden words in this square. Some appear vertically, some horizontally, and some diagonally. They may be upside-down or back to front. Use each word only once and write your answer.

BANK BUDGET CASH CREDIT CUSTOMER DISCOUNT EXPORT

GOODS LOAN LOSS MONEY PROFIT RABAT RENT

SALE SERVICES SHARE STOCK TAX

M	L	B	U	D	G	E	T	D	B
K	O	T	R	O	P	X	E	I	R
C	A	N	A	A	A	N	T	S	E
O	N	K	E	X	B	I	K	C	M
T	T	N	R	Y	D	A	E	O	O
S	H	A	R	E	S	L	T	U	T
A	T	B	R	N	A	D	L	N	S
S	N	C	A	S	H	F	O	T	U
S	E	C	I	V	R	E	S	O	C
P	R	O	F	I	T	E	S	R	G

5.1.3 Příklad 3

MATCH THE STATEMENTS IN THE LEFT AND RIGHT COLUMNS

Výkaz zisků a ztrát	unemployment rate
Běžný účet	opportunity cost
Rozvaha	balance sheet
Hospodářský růst	income statement
Alterativní náklady	moderate inflation
Míra nezaměstnanosti	current account
Mírná inflace	economic growth

5.1.4 Příklad 4

MATCH THE OPPOSITES

Advance	minority
Entire	immobility, rigid
Include	exclude, eliminate, expel
Majority	anarchy, injustice, without authority
Enter	leave
Consequence	narrow
Justice	partial
Stability	worsen, deteriorate
Flexible	cause, reason
Expand	discontinuity

5.1.5 Příklad 5

Find the hidden words in this square. Some appear vertically, some horizontally, and some diagonally. They may be upside-down or back to front. Use each word only once and write your answer.

- BILL BOOM CAPITAL COIN DEBT DEMAND ECONOMICS
 ECONOMY FINANCE INFLATION INPUT LABOUR
 LAND LOAN RENT SALES SLUMP SUPPLY UNEMPLOYED

U	N	O	I	T	A	L	F	N	I
T	N	E	R	B	D	O	I	I	L
S	L	E	V	E	P	A	N	Y	A
A	A	B	M	D	M	N	A	M	N
L	T	I	N	P	U	T	N	O	D
E	I	L	B	I	L	D	C	N	N
S	P	L	O	C	S	O	E	O	A
L	A	B	O	U	R	E	Y	C	M
S	C	I	M	O	N	O	C	E	E
N	N	D	S	U	P	P	L	Y	D

5.1.6 Příklad 6

MATCH THE STATEMENTS IN THE LEFT AND RIGHT COLUMNS

1. Director	a. prodat
2. Company	b. výnos, příjem
3. Salary	c. doručit
4. Team	d. faktura
5. Sale	e. výkonný ředitel (chief executive officer)
6. Employee	f. tým
7. Revenue	g. objednat
8. Invoice	h. úkol
9. Project	i. náklady
10. Deliver	j. ředitel
11. Task	k. člen
12. Order	l. shrnout
13. Member	m. fixní plat
14. CEO	o. zaměstnanec
15. Costs	p. projekt
16. Resume	q. firma

5.1.7 Příklad 7

FILL IN THE GAPS WITH THE FOLLOWING WORDS

customers top quality personal expects provide objectives risks

What a customer 1)_____ from his bank depends on his/her individual 2)_____. Among commercial 3)_____ two criteria are likely to assume more importance – the bank's attitude to 4)_____ and the professional support they 5)_____. Private customers will attach most importance to 6)_____ service. Institutional customers place the 7)_____ of service and efficiency of processing at the 8)_____ of their list of priorities.

5.1.8 Příklad 8

Find the hidden words in this square. Some appear vertically, some horizontally, and some diagonally. They may be upside-down or back to front. Use each word only once and write your answer.

ACCOUNTING EXPENSE DIVIDENT CASH ASSETS POSTING
 FIXED LOSS OVERTIME STOCK BILLS BENEFITS
 FEES BONUS PAY ADVANCED COST

A	S	S	E	T	S	S	O	L	A
K	C	O	T	S	L	V	I	D	V
B	O	C	I	N	E	C	V	D	G
O	S	E	O	R	X	A	E	I	P
N	T	P	T	U	N	S	S	V	O
U	E	I	S	C	N	H	L	I	S
S	M	E	E	E	N	T	L	D	T
E	E	D	P	A	Y	S	I	E	I
F	I	X	E	D	E	S	B	N	N
B	E	N	E	F	I	T	S	T	G

5.1.9 Příklad 9

MATCH THE STATEMENTS IN THE LEFT AND RIGHT COLUMNS

1. COMMITMENT	a. záruka
2. CAPITAL	b. kritérium
3. REPAYMENT	c. banka
4. MATURITY	d. cenný papír
5. TOOLS	e. úrok
6. CRITERION	f. ručení
7. TREATY	g. žádost
8. CARD	h. státní podpora
9. INTEREST	i. úvěr
10. SECURITY	j. nástroj
11. BANK	k. kapitál
12. LIABILITY	l. smlouva
13. LOAN	m. splácení
14. REQUEST	n. karta
15. GUARANTEE	o. závazek
16. SUBVENE	p. splatnost

5.1.10 Příklad 10

CORRECT THE MISTAKES IN THESE SENTENCES

- An bank is a economical subject.
- An interest are the extra moneys that you pay back.
- Commitment is a agreement to performs a particular activity at a certain time
- in the futureses under certain circumstances.
- Accounts payableing are money which an company owe to vendors for products and
- services purchased on credited.
- Repayment meaning that everyone have to repay their debts eventually.
- Capital are a cash or goodeds used to generate income.
- These date on which an debt becomes due for payment - also called maturity date.

5.1.11 Příklad 11

MATCH THE STATEMENTS IN THE LEFT AND RIGHT COLUMNS

1. CURRENCY	a. příjem
2. LOSS	b. důchod
3. INCOME	c. přesčas
4. SALARY	d. poplatky
5. OVERTIME	e. zisk
6. COMMISSION	f. účty
7. FEES	g. kmenové akcie
8. PENSION	h. aktiva
9. BILLS	i. plat, mzda
10. PROFIT	j. provize
11. ASSETS	k. ztráta

5.1.12 Příklad 12

MATCH THE WORDS TO FORM A SUITABLE EXPRESSIONS

A	B
retail	services
banking	markets
institutional	capitalists
venture	unions
credit	societies
building	banking
investment	customers
personal	security
thrift	loans
inter-bank	institutions

5.1.13 Příklad 13

Find the hidden words in this square. Some appear vertically, some horizontally, and some diagonally. They may be upside-down or back to front. Use each word only once and write your answer

LEADERSHIP TASKS SPIRIT COACHING CHECKLIST CULTURE
 TEAM MANAGER GOALS REWARD OPTION RISK
 FOCUS WIN FACTOR

C	O	A	CH	I	N	G	S	E	P
U	M	A	N	A	G	E	R	I	O
L	G	O	A	L	S	Y	H	P	CH
T	E	A	M	P	R	S	T	I	E
U	B	W	I	N	R	I	A	S	C
R	P	R	K	E	O	E	S	S	K
E	I	S	D	N	A	I	K	U	L
T	I	A	F	O	C	U	S	E	I
R	E	W	A	R	D	S	T	S	S
L	R	N	R	O	T	C	A	F	T

5.1.14 Příklad 14

MATCH THE SYNONYMS AND WRITE YOUR ANSWERS

1. personal loan	a) mortgage
2. commercial loan	b) secured loan
3. revolving loan	c) consumer loan
4. home loan	d) fiduciary loan
5. second mortgage	e) business loan
6. collateral loan	f) home equity loan
7. unsecured loan	g) rollover loan

5.1.15 Příklad 15

TRANSLATE THESE SENTENCES

- a. Competition in the market is a form of contest.
- b. Monopolistic competition represents a market with many producers.
- c. Marginal utility is the additional satisfaction, or amount of utility, gained from each extra unit of consumption.
- d. Land is one of the factors of production.
- e. Capital is a factor of production.
- f. Total costs are the sum of all fixed and variable costs.
- g. Marginal costs are the extra cost of increasing the output by one more unit.

5.1.16 Příklad 16

READ THE TEXT AND INSERT THE FOLLOWING KEY WORDS IN IT:

banking system monetary policy central banks government's well-known
good national currency financial institution goals independent

A **Central Bank** is a (1)_____ that controls country's (2)_____, and usually has several mandates including, but not limited to issuing (3)_____, maintaining the value of the currency, ensuring financial system stability, controlling credit supply, serving as a last-resort lender to other banks and acting as (4) _____ banker. The central bank might be or might not be (5)_____ the government. In theory independent central bank, will ensure there is no political influence over the central banks policy, however even with the so-called "independent central banks" that is not always the case.

Some of the (6)_____ **central banks** are the US Federal Reserve, Bank of England, Bank of Canada, Reserve Bank of Australia, and the European Central Bank. Some (7)_____ are responsible for single's country monetary policy, for example the Bank of Canada, while others manage the monetary policy of group of countries like the European Central Bank. There is no single naming convention for central bank's naming, but usually the name is in one or close to one of the following forms – Bank of [Country], Central Bank of [Country] or National Bank of [Country]. One notable exception here is the US Federal Reserve.

On the surface it appears that central banks have noble (8)_____ and work for the greater (9)_____, however many people consider the real role of a central (10)_____ to be supporting the fractional-reserve banking system, which enriches the financial elite at the expense of the common people.

6 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Na základě zpracovaného dotazníku (viz níže), který jsem rozdala v jednotlivých třídách podle probrané odborné slovní zásoby, jsem vypracovala vyhodnocovací tabulku, která nám ukazuje spokojenost našich studentů s danou problematikou. Studenti vyplnili dotazník bez sebemenších připomínek, což je v dnešní době docela dost vzácnost.

6.1 Předložený dotazník

Vážené studentky, vážení studenti

prostřednictvím tohoto dotazníku bychom rádi poznali vaše názory a potřeby související s výukou odborné slovní zásoby vyučované v jazyce anglickém. Věříme, že nám pomohou připravit pro vás pomůcky a podmínky, které usnadní vzdělávání. U otázek můžete zakřížkovat i více odpovědí.

Jaké další prostředky ve výuce byste v jazyce anglickém uvítali?

- technické pomůcky (dataprojektor, reproduktory, video)
 - lepší literatura (aktuální nové zprávy, zahraniční literatura, atd.)
 - informace z praxe podniků
 - simulace ekonomických situací, řešení reálných problémů z praxe
 - metodika (interaktivní cvičení, úkoly, testy)
 - exkurze do podniků
 - diskuse s odborníky
 - jiné, jaké
-

Jak hodnotíte zpracování odborné slovní zásoby v jazyce anglickém?

- velmi praktické
- autentické
- málo podrobné
- zbytečné

Jaká metoda, při procvičování odborné slovní zásoby v jazyce anglickém, vám nejvíce vyhovovala?

- osmisměrka
 - křížovka
 - diskuse
 - doplňování
 - spojovačka
 - překlad
 - jiné, jaké
-

Jak často jste využili pomůcek k procvičování odborné slovní zásoby mimo danou hodinu?

- nikdy
- někdy
- často
- denně

Jsou pro Vás přínosné výukové materiály k odborné slovní zásobě v jazyce anglickém?

- Ano
- Ne

Pokud ano, jaká témata vás nejvíce zajímají?

☐ komunikace	☐ finance
☐ makroekonomika	☐ personalistika
☐ bankovníctví	☐ obchod
☐ ekonomika	☐ pojišťovnictví
☐ jiné, jaké	
-

Byli jste s výukou odborné slovní zásoby v jazyce anglickém spokojeni?

- Ano
- Ne

Změnili byste na výuce odborné slovní zásoby v jazyce anglickém něco?

Pokud ano, uveďte konkrétní návrhy změn.

Děkujeme za vaše odpovědi.

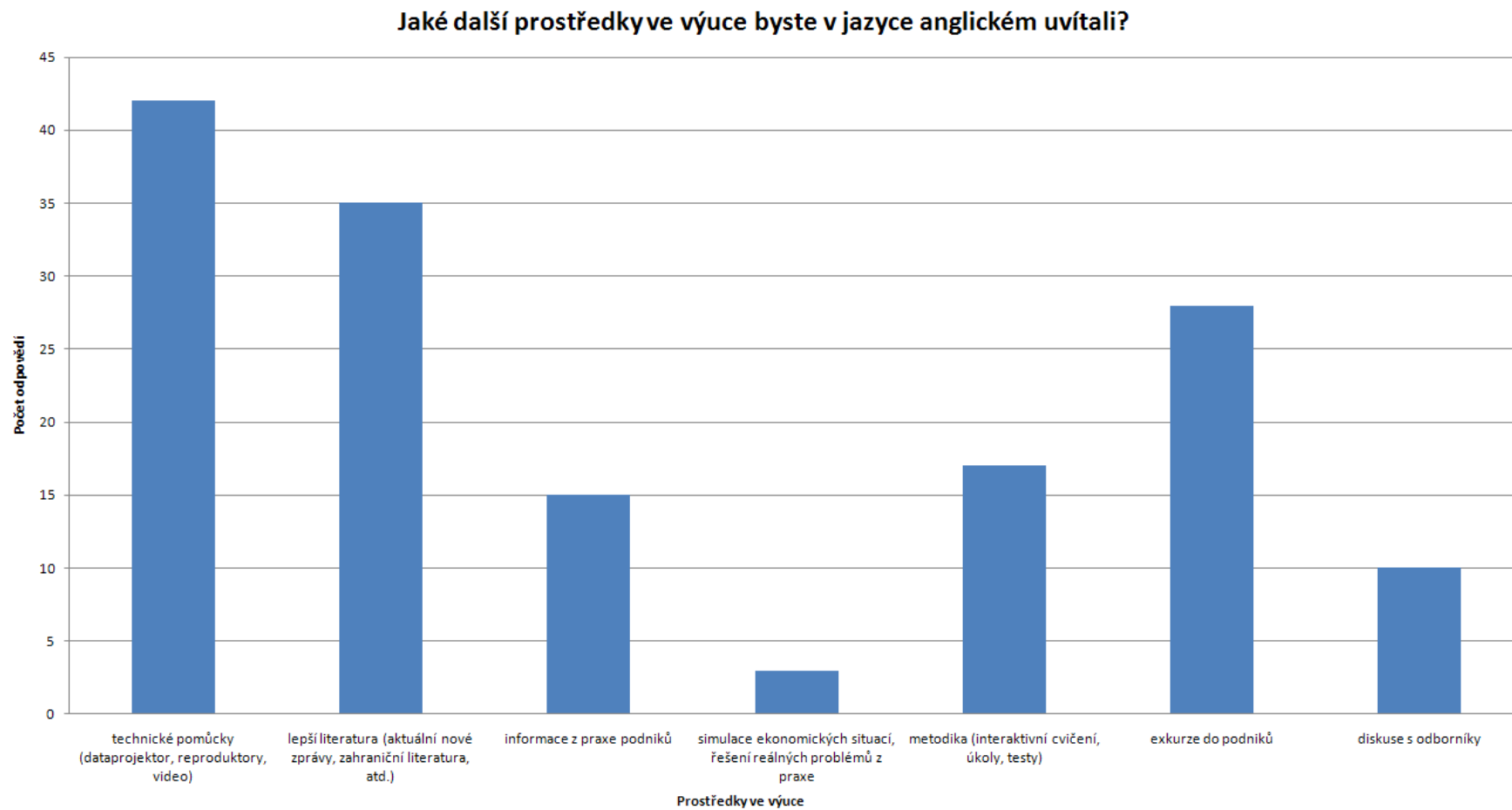
Obrázek 4 Dotazník

(Zdroj: vlastní)

6.2 Vyhodnocení dotazníku

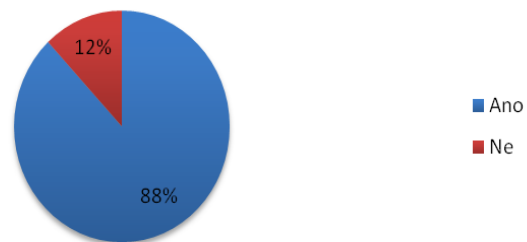
Následující grafy ukazují, jak jednotliví studenti odpovídali na předložený dotazník. Dotazník vyplnilo 150 studentů, odpovídali na otázky otevřené i uzavřené. Z celkového hodnocení vyplývá, že by studenti více využívali technických pomůcek jako dataprojektor, reproduktory, atd. Při procvičování je nejvíce bavili osmisměrky a křížovky, o to méně řešení reálných problémů z praxe. Z témat si nejvíce vybírali Ekonomii a na Personalistiku se pomalu ani nepodívali. Poskytnuté materiály použilo 50% studentů mimo vyučovací hodinu.

Výukové materiály jsou pro studenty z 88% dotázaných přínosem, což považují za úspěch a to vzhledem k tomu, že odbornou slovní zásobu na naší škole teprve rozjíždíme.

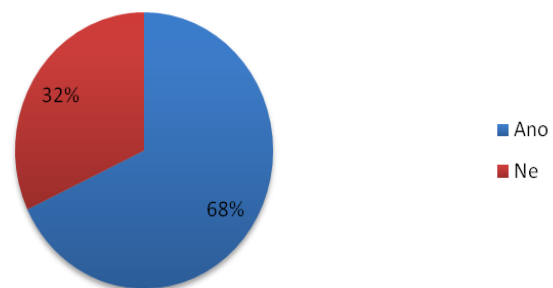

Graf 1 Prostředky ve výuce

Jsou pro Vás přínosné výukové materiály k odborné slovní zásobě v jazyce anglickém?

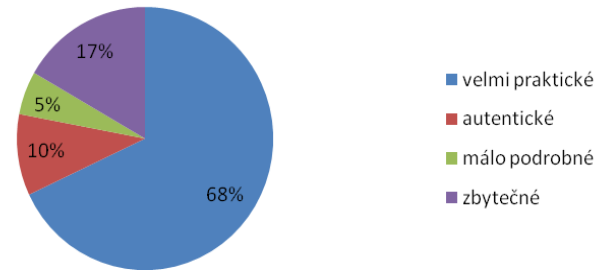

Byli jste s výukou odborné slovní zásoby v jazyce anglickém spokojeni?

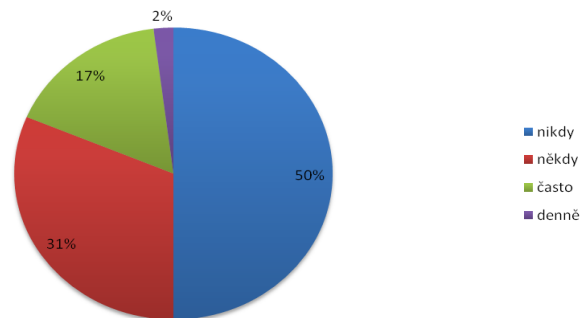

Graf 2, 3 Přínos a spokojenost odborné slovní zásoby

Jak hodnotíte zpracování odborné slovní zásoby v jazyce anglickém?

Jak často jste využili pomůcek k procvičování odborné slovní zásoby mimo danou hodinu?

Graf 4, 5 Zpracování a využití pomůcek k procvičování odborné slovní zásoby

Graf 6 Metody výuky

Graf 7 Témata zájmu

ZÁVĚR

Metoda (z řeckého *methodos*) znamená cestu nebo postup, uspořádaný systém vyučovací činnosti učitele a učebních aktivit žáků, směřujících k dosažení daných výchovně-vzdělávacích cílů. Metody se realizují v procesu osvojování konkrétního obsahu, jsou spjaté se specifikou vyučovacího předmětu a konkrétními didaktickými úlohami. Učitel musí být s různými vyučovacími metodami dostatečně obeznámen, aby mohl v konkrétní situaci volit jejich optimální kombinaci. Ve vyučovacím procesu se mohou různé metody střídat nebo uplatňovat souběžně. Volba vyučovací metody záleží na řadě faktorů, které musí učitel vzít v úvahu již při přípravě vyučovací hodiny (úroveň žáků, vybavení školy, třídy aj.).

Cílem bakalářské práce bylo vytvořit takové podmínky pro výuku odborné slovní zásoby jazyka anglické tak, aby studenty co nejvíce zaujala, motivovala, bavila, rozvíjela jejich schopnosti a dovednosti, dokázala posouvat jejich vlastní hranice při učení se, nacházela cesty k efektivnímu učení se, a aby studenti dokázali naučenou probranou látku, kterou se v průběhu procesu vzdělávání učí, aplikovat, analyzovat a využívat při běžné praxi.

V teoretické části bakalářské práce jsou zpracovány základní pojmy a klíčové oblasti související s tématem bakalářské práce, tedy didaktika cizích jazyků, výukové metody a speciálně se zaměřuje na popis výuky formou aktivizujících metod.

V rámci praktické bakalářské práce byly zpracovány podkladové materiály výuky odborné slovní zásoby v jazyce anglickém zaměřené na ekonomiku a bankovníctví. Při výběru výukových metod užitých ve výuce jazyka anglického, bylo přihlíženo k současným trendům ve vzdělávání a ke Školnímu vzdělávacímu programu střední odborné školy.

Vybraný obor vzdělávání: Zahraniční obchod, byl pro zpracování bakalářské práce vybrán cíleně, neboť v rámci toho oboru jsou žáci specializováni na výuku cizích jazyků a osvojení si základních znalostí odborných slov z oboru s cílem lepší uplatnitelnosti na trhu práce. V rámci toho oboru byl největší prostor pro vypracování takových pracovních materiálů a pomůcek, které splňují podmínky aktivizujících metod a zábavných forem práce.

Ověření kvality připravených vzdělávacích materiálů a pomůcek pro žáky proběhlo formou dotazníkového šetření ve všech čtyřech ročnících střední odborné školy.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

CANGELOSI, J., S. *Strategie řízení třídy: jak získat a udržet spolupráci žáků při výuce*. Praha: Portál, 2009. 296 s. ISBN 978-80-7367-650-6.

ČÁPKOVÁ, H. a kol. *English for economists*. Ekopress, 2006. ISBN 80-86119-52-1.

DYČKOVÁ, J., NEUMANNOVÁ, O. *Angličtina pro pracovníky banky*. Radix, 1995. ISBN 80-901853-0-4.

MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5.

MASCULL, B. *Business Vocabulary in Use. Elementary*. Cambridge University Press, 2006. ISBN -13 978-0-521-60621-9.

PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky*. Praha: Portál, 2000. 269 s. ISBN 80-7178-399-4.

PRŮCHA, J. *Srovnávací pedagogika*. Praha: Portál, 2006. 263 s. ISBN 80-7367-155-7.

PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2005. 481 s. ISBN 80-7367-047-X.

SITNÁ, D. *Metody aktivního vyučování: spolupráce žáků ve skupinách*. Praha: Portál, 2009. 152 s. ISBN 978-80-7367-246-1.

TOMEK, J. a kol. *Economic issues and business skills*. Praha: VŠE, 2000. ISBN 80-245-0122-8.

Stránky kombinovaného studia FPE ZČU [online]. [cit. 2010-01-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.vitovec.wz.cz/pajda/pedagogika10-25.doc>>.

Informační systém výzkumu, experimentálního vývoje a inovací [online]. [cit. 2010-04-20]. Dostupné z WWW:

<<http://aplikace.isvav.cvut.cz/projectDetail.do?rowId=GA406%2F00%2F0710>>.

Informační systém Masarykovy univerzity [online]. [cit. 2010-03-15]. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/predmety/predmet.pl?kod=PdDR_TPVM;fakulta=1441;obdobi>.

BusinessDictionary. [online]. [cit. 2010-02-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessdictionary.com/definition/>>.

InvestorWords. [online]. [cit. 2010-02-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.investorwords.com>>.

Funny English. [online]. [cit. 2010-02-22]. Dostupné z WWW: <<http://notredamke.rkc.si/english/>>.

English Spelling Games and a Activities. [online]. [cit. 2010-02-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.woodlands-junior.kent.sch.uk/interactive/literacy.html>>.

Central Banks. [online]. [cit. 2010-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.centralbanksguide.com/>>.

English Language (ESL) Learning. [online]. [cit. 2010-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.usingenglish.com/quizzes/320.html> >.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

aj	A jiné
atd	A tak dále
apod	A podobně
DITOR	Sledy operací
IDEAL	Postup při řešení problémů
např	Například
obr	Obrázek
PC	Personal Computer
tj	To jest
TV	Televizní
Tzv	Takzvaný
US	United States
viz	Lze vidět, lze

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obrázek 1 Vztahy: výuková metoda – strategie učení a vyučování – styl učení a vyučování</i>	<i>15</i>
<i>Obrázek 2 Metoda objevování (heuristická metoda)</i>	<i>27</i>
<i>Obrázek 3 Didaktická struktura hry</i>	<i>33</i>
<i>Obrázek 4 Dotazník</i>	<i>60</i>

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1 Metodická příprava k začlenění didaktických her do výuky</i>	35
<i>Tabulka 2 Slovíčka pro 1.ročník</i>	38
<i>Tabulka 3 Slovíčka pro 2.ročník</i>	39
<i>Tabulka 4 Slovíčka pro 3.ročník</i>	41
<i>Tabulka 5 Slovíčka pro 4.ročník</i>	42
<i>Tabulka 6 Slovíčka pro 1.ročník</i>	43
<i>Tabulka 7 Slovíčka pro 2.ročník</i>	44
<i>Tabulka 8 Slovíčka pro 3.ročník</i>	45
<i>Tabulka 9 Slovíčka pro 4.ročník</i>	46

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf 1 Prostředky ve výuce</i>	61
<i>Graf 2, 3 Přínos a spokojenost odborné slovní zásoby</i>	62
<i>Graf 4, 5 Zpracování a využití pomůcek k procvičování odborné slovní zásoby</i>	63
<i>Graf 6 Metody výuky</i>	64
<i>Graf 7 Témata zájmu</i>	65